

وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا
 أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ
 الظَّالِمِينَ (13) وَ لَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ
 ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَ خَافَ وَعِيدِ (14) وَ
 اسْتَفْتَحُوا وَ خَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ (15) مِنْ وَرَائِهِ
 جَهَنَّمُ وَ يُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ (16) يَتَجَرَّعُهُ وَ لَا
 يَكَادُ يُسِيغُهُ وَ يَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَ مَا هُوَ
 بِمَيِّتٍ وَ مِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ (17) مَثَلُ الَّذِينَ
 كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ
 فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ
 ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ (18) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ
 السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَ

يَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ (19) وَ مَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ

(20) وَ بَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ

اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ

عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ

سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزَعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ

(21)

And the unbelievers said to their messengers: "Be sure we shall drive you out of our land, or ye shall return to our religion." But their Lord inspired (this Message) to them: "Verily We shall cause the wrong-doers to perish! "And verily We shall cause you to abide in the land, and succeed them. This for such as fear the time when they shall stand before My tribunal,- such as fear the punishment." But they sought victory and decision (there and then), and frustration was the lot of every powerful obstinate transgressor. In front of such a one is hell, and he is given, for drink, boiling fetid water. In gulps will he sip it, but never will he be near swallowing it down his throat: death will come to him from every quarter, yet will he not die: and in front of him will be a chastisement unrelenting. The parable of those who reject their Lord is that their works are as ashes, on which the wind blows furiously on a tempestuous day: No power have they over aught

~~~~~  
 that they have earned: that is the straying far, far (from the goal).  
 Seest thou not that Allah created the heavens and the earth in truth? If He so will, He can remove you and put (in your place) a new creation? Nor is that for Allah any great matter. They will all be marshalled before Allah together: then will the weak say to those who were arrogant, "For us, we but followed you; can ye then avail us to all against the wrath of Allah?" They will reply, "If we had received the guidance of Allah, we should have given it to you: to us it makes no difference (now) whether we rage, or bear (these torments) with patience: for ourselves there is no way of escape."

آخر کار منکرین نے اپنے رسولوں سے کہہ دیا کہ "یا تو تمہیں ہماری ملت میں

واپس آنا ہو گا ورنہ ہم تمہیں اپنے ملک سے نکال دیں گے"۔ تب اُن کے

رب نے اُن پر وحی بھیجی کہ "ہم ان ظالموں کو ہلاک کر دیں گے اور اُن کے

بعد تمہیں زمین میں آباد کریں گے۔ یہ انعام ہے اُس کا جو میرے حضور

جواب دہی کا خوف رکھتا ہو اور میری وعید سے ڈرتا ہو"۔ اُنہوں نے فیصلہ چاہا

تھا (تو یوں اُن کا فیصلہ ہوا) اور ہر جبار دشمن حق نے منہ کی کھائی، پھر اس کے

بعد آگے اس کے لیے جہنم ہے۔ وہاں اُسے کچھ لہو کا سا پانی پینے کو دیا جائے

گا جسے وہ زبردستی حلق سے اتارنے کی کوشش کرے گا اور مشکل ہی سے اتار

سکے گا۔ موت ہر طرف سے اس پر چھائی رہے گی مگر وہ مرنے نہ پائے گا اور آگے ایک سخت عذاب اس کی جان کالا گورہے گا۔ جن لوگوں نے اپنے رب سے کفر کیا ہے ان کے اعمال کی مثال اُس راکھ کی سی ہے جسے ایک طوفانی دن کی آندھی نے اڑا دیا ہو۔ وہ اپنے کیے کا کچھ بھی پھل نہ پاسکیں گے۔ یہی پرلے درجے کی گم گشتگی ہے۔ کیا تم دیکھتے نہیں ہو کہ اللہ نے آسمان وزمین کی تخلیق کو حق پر قائم کیا ہے؟ وہ چاہے تو تم لوگوں کو لے جائے اور ایک نئی خلقت تمہاری جگہ لے آئے۔ ایسا کرنا اس پر کچھ بھی دشوار نہیں ہے۔ اور یہ لوگ جب اکٹھے اللہ کے سامنے بے نقاب ہوں گے تو اُس وقت ان میں سے جو دنیا میں کمزور تھے وہ ان لوگوں سے جو بڑے بنے ہوئے تھے، کہیں گے "دنیا میں ہم تمہارے تابع تھے، اب کیا تم اللہ کے عذاب سے ہم کو بچانے کے لیے بھی کچھ کر سکتے ہو؟" وہ جواب دیں گے "اگر اللہ نے ہمیں نجات کی کوئی راہ دکھائی ہوتی تو ہم ضرور تمہیں بھی دکھا دیتے اب تو یکساں ہے، خواہ ہم جزع فزع کریں یا صبر، بہر حال ہمارے بچنے کی کوئی صورت نہیں۔"

आखिरकार मुनाकिरीन ने अपने रसूलों से कह दिया कि “या तो तुम्हें हमारी मिल्लत में वापस आना होगा वरना हम तुम्हें अपने मुल्क से निकाल देंगे।” तब उनके रब ने उनपर वहय भेजी कि “हम इन ज़ालिमों को हलाक कर देंगे और इनके बाद तुम्हें ज़मीन में आबाद करेंगे। यह इनाम है उसका जो मेरे हुज़ूर जवाबदेही का खौफ़ रखता हो और मेरी वईद से डरता हो।” उन्होंने फ़ैसला चाहा था (तो यूँ उनका फ़ैसला हुआ) और हर जब्बार दुश्मने-हक़ ने मुहँ की खाई, फिर उसके बाद आगे उसके लिए जहन्नम है। वहाँ उसे कचलहू का-सा पानी को दिया जाएगा जिसे वह ज़बरदस्ती हलक़ से उतारने की कोशिश करेगा और मुश्किल ही से उतार सकेगा। मौत हर तरफ़ से उसपर छाई रहेगी मगर वह मरने न पाएगा और एक सख्त अज़ाब उसकी जान को लागू रहेगा। जिन लोगों ने अपने रब से कुफ़्र किया है उनके आमाल की मिसाल उस राख की-सी है जिसे एक तूफ़ानी दिन की आँधी ने उड़ा दिया हो। वह अपने किए का कुछ भी फल न पा सकेंगे। यही परले दर्जे की गुमगशतगी है। क्या तुम देखते नहीं हो कि अल्लाह ने आसमान व ज़मीन की तखलीक़ को हक़ पर क़याम किया है? वह चाहे तो तुम लोगों को ले जाए और एक नई खिल्क़त तुम्हारी जगह ले आए। ऐसा करना उसपर कुछ भी दुशवार नहीं है। और ये लोग जब इकट्ठे अल्लाह के सामने बेनकाब होंगे तो उस वक़्त उनमें से जो दुनिया में कमजोर थे वे उन लोगों से जो बड़े बने हुए थे, कहेंगे, “दुनिया में हम तुम्हारे ताबे थे, अब क्या तुम अल्लाह के अज़ाब से हमको बचाने के लिए भी कुछ कर सकते हो?” वे जवाब देंगे, “अगर अल्लाह ने हमें नजात की कोई राह दिखाई होती तो हम ज़रूर तुम्हें

~~~~~

दिखा देते | अब तो यकसाँ है खाह हम जज़ा-फ़ज़ा करें या सब्र,
बहरहाल हमारे बचने की कोई सूरत नहीं |”

~~~~~